

שיקלא וטריא

סיכום הדף היומי
בבא קמא יח

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעילוי נשמת
דינה ליבה בת עטל ז"ל
עובדיה חיים בן רחל ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה

ת"ש

תרנגולין שהיו מחטטין בחבל דלי, ונפסק החבל, ונשבר הדלי: משלמין נזק שלם. שמע מינה בטר מעיקרא אזלינן,

(דחיה) תרגמא הנזק שלם מתייחס אחבל. (קושיה) והא חבל משונה הוא??

(תירוץ) דמאוס מלוכלך בלישה דהיינו שמודבקת בו עיסה. (קושיה) והא נשבר דלי קתני?

(דחיה) אלא הולכים בטר תבר מנא והיינו צרות, ועם כל זאת, סומכוס היא דאמר צרות נזק שלם משלם. אי סומכוס אימא סיפא-

ניתז ממנו שבר, ונפל על כלי אחר ושברה: דינו כך:

על הראשון משלם נזק שלם, ועל האחרון משלם חצי נזק.

(קושיה) ואי סומכוס, מי אית ליה חצי נזק??

וכי תימא, שאני ליה לסומכוס בין נזק כחו לכח כחו!

(דחיה) ואלא הא דבעי רב אשי: כח כחו לסומכוס: כחו דמי או לאו כחו דמי? תפשוט ליה דלאו כחו דמי?

(תירוץ) אלא לאו רבנן היא ש"מ בטר מעיקרא אזלינן.

(דחיה) אמר רב ביבי בר אביי: דקאזיל הדל" מיניה מיניה, ר"ל הוא דחופו כל שעה עד שעת השבירה, ולא ע"י גילגול.

חצי נזק צרות משלם מגופו או מעליה

למדנו לעיל מחלוקת לגבי צרות, האם משלם חצי נזק או נזק שלם. עתה רבא מתספק לפי שיטת רבנן, שמשלם חצי נזק, האם משלם מגופו או מהעליה, כדלהלן:

בעי רבא חצי נזק צרות – להלן ספקו:

מגופו משלם - דלא אשכחן חצי נזק דמשלם מעליה.

או דלמא מעליה משלם, דלא אשכחן כאורחיה דמשלם מגופיה?
ת"ש הידוס והתיז:

אינו מועד.

יש אומרים: הרי זה מועד.

להלן הגמרא מפרשת באיזה עניין נחלקו:

1. מאן דאמר אינו מועד קסבר מגופו משלם והיינו אינו מועד דדינו כחם לכל דבר.

ומאן דאמר מועד קסבר מעליה משלם נקרא מועד לענין לשלם מהעליה, אכן משלם חצי נזק בלבד.

(דחיה) לא.

2. בפלוגתא דסומכוס מועד לשלם נזק שלם ורבנן אינו מועד קמיפלגי.

ת"ש משנה לקמן הכלב שנטיג חררה עוגה שאופים על הגחלים, והלך לגדיש, ואכל

החררה שו, והדליק את הגדיש צרות והיינו כוחו שהוא מניח כאן הגחלת והוא הולך ודולק במקום אחר.

על החררה: משלם נזק שלם.

ועל הגדיש: משלם חצי נזק - משום דהויא להו צרות.

ותני עלה ברייתא על משנה זו:

משלם חצי נזק מגופו.

הגמרא מקשה על הוכחה זו, שהרי הובא בברייתא שיטת נוספת של רבי אלעזר, שסובר שמשלם נזק שלם, ואם חררה נחשבת כצרות, לא יתכן שישלם מגופו נזק שלם.

(דחיה) ותסברא!?

לר' אלעזר נזק שלם, מגופיה מי אשכחן שמשלם מגופו!?

אלא כ"ע סוברים כסומכוס, שמשלם בצרות נזק שלם, ורק שנחלקו כיצד הדין כשעשתה דבר משונה בצרות כגון דשני בהא בגחלת שנטלה בפיה והניחה את זה, דלכ"ע היינו תולדת קרן ומשלם מגופו.

קסבר ר"א הואיל ועשה דבר משונה, לאו תולדת רגל היא אלא של קרן, ולכן משלם מגופו, כדלהלן:

ורבי אלעזר סבר לה כר' טרפון, דאמר משונה קרן בחצר הניזק, נזק שלם משלם אך משלם מגופו, מכיוון שזה משום קרן.

הגמרא לעיל דחתה את הראיה שצרות משלם מגופו, משום שלא יתכן שר"א הולך כסומכוס שמשלם נזק שלם, ועם כל זאת, יגבה מן גופו.

עתה הגמרא חוזרת לומר כדלעיל, שהוא סובר כסומכוס ומה שכתוב שגובה מגופו היינו חצי התשלומים כדלהלן:

ולא היא:

מאי טעמא מוקמת לה כרבי טרפון? משום נ"ש? רבי אלעזר סבר כסומכוס, דאמר צרות נזק שלם משלם, וסבר לה כרבי יהודה דאמר צד תמות במקומה

עומדת ר"ל שור המועד, ולמרות שמשלם נזק שלם, משלם את החצי הראשון מגופו כמו בכל תם שמשלם מגופו, ובחצי השני משלם כמו בכל מועד מהעליה, וכוונת הברייתא שמשלם מגופו היינו כלפי החצי הראשון:

וכי קתני מגופו, אצד תמות.

(קושיה) אימור דשמעת ליה לרבי יהודה בתם ונעשה מועד, במועד מתחילתו,

דהיינו צרות כדרכו, מי שמעת ליה, הרי לא היה תם מעולם!?

[עד כאן דף יח עמוד א']

הגמרא חוזרת ואומרת שאם הוא רוצה להעמיד את הברייתא בצרות כדרכו, ולפשוט²³ שצרות גובה מגופו, צריך לפרש כך:

(תירוץ) אלא כי קאמר רבי אלעזר נזק שלם: כגון דאייעד – ר"ל בצרות משונה, שהתחזק שלוש פעמים בכך, ואזי נחשב כדרכו:

ובהא קמיפלגי מר סבר יש העדאה לצרות – הוא סובר כרבנן דסומכוס, שצרות כדרכו משלם חצי נזק. אכן, אם עשה דבר משונה והתחזק שלוש פעמים, יוצא מדין רגל ונכנס לדין של קרן המועד, שמשלם נזק שלם. ולכן משלם חצי נזק מגופו, כרבי יהודה, ועל זה התכוונה הברייתא מ'גופו', אבל את החצי השני משלם מן העליה, כמו בכל מועד.

[רש"י מביא פירוש אחר: שנחלקו בצרות כדרכו שהתחזק שלוש פעמים. ומחלוקתם הוא האם אומרים שכמו בכל שור תם, שמשלם חצי נזק, שאם התחזק ג' פעמים משלם נזק שלם, גם לגבי צרות אומרים כן, שתהא חייב נזק שלם ומשלם חלק התמות מגופו, או לא אומרים כך, ודינו כמו כל צרות שמשלם נזק חצי נזק].

ומר סבר אין העדאה לצרות – ר"ל כמו בצרות כדרכו שהם מועדים מתחילתם, ועם כל זאת משלם חצי נזק מגופו, ה"ה כשהיה משונה ולאחר מכן התחזק שלוש פעמים, שאז נחשב דרכו בכך, וגם גובה מגופו ולפיכך יכולים לפשוט שגובה מגופו.

(קושיה) אלא הא דבעי רבא: יש העדאה לצרות או אין העדאה לצרות - כלומר בצרות כאורחיהו עשה כן שלוש פעמים, האם מדמים לקרן וישלם נזק שלם או שכיוון שגם בפעם ראשונה היה כדרכו ועם כל זאת משלם חצי נזק, לא יועילו פעמים הנוספות לחייבו נזק שלם.

אי רבנן: אין העדאה לצרות,
אי רבי אלעזר: יש העדאה לצרות.

²³ תוספות ד"ה ועל הגדיש משלם ח"נ. לקמן (דף כב.) מפרש למ"ד אשו משום חצי על כל הגדיש משלם חצי נזק דחצי דכלב הן והיו צרות לבד ממקום גחלת ולמ"ד אשו משום ממונו על כל הגדיש פטור ועל מקום גחלת חצי נזק בדאדייה אדויי:
²⁴ הפנ"י הקשה על רש"י שאיך יתכן לפשוט מהברייתא, הרי אינו מוכרח להעמיד כך, שהרי יכולים להעמיד את הברייתא כרבי טרפון דלעיל.

סיכום הדף היומי

שקלא וטריא

בבא קמא יח

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעלו נשמת
דינה ליבה בת עטל זיל
עובדיה חיים בן רחל זיל
ת.נ.צ.ב.ה

אמר לך רבא –

כי מיבעיא לי לדידי אליבא דרבנן, דפליגי עליה דסומכוס.

אבל הכא: בין לרבנן בין לרבי אלעזר כסומכוס סבירא להו, דאמר צרות נזק משלם,

עתה מבאר את הברייתא דלעיל, שנחלקו בצרות משונה, והיינו מדין קרן ברשות הניזק, האם משלם חצי נזק (רבנן) או נזק שלם (כרבי טרפון דלעיל):

וטעמא מאי אמור רבנן חצי נזק דשני, כגון זרק הכלב את הגחלת בידו על הגדיש, ולא אייעד.

ובפולוגתא דרבי טרפון ורבנן קמיפלגי.

[רצה להעמיד את רבנן ור"א כסומכוס, שאילו כרבנן דסומכוס (חצי נזק) יש להסתפק שאולי יש צרות לרביע נזק, ואז היה אמור לשלם רביע נזק בלבד].

אימור דשמעת ליה לר' טרפון נזק שלם, מגופו מי שמעת ליה?

(תירוץ) אין, מהיכא מייתי לה למשונה בחצר הניזק? מקרן מרשות הרבים - דיו לבא מן הדין להיות כנדון מה להלן מגופו ה"ה כאן.

(קושיה) והא רבי טרפון לית ליה דיו? שאם סובר 'דיו' היה לו לומר שמשלם חצי נזק בלבד כמו ברשות הרבים.

(תירוץ) כי לית ליה דיו, היכא דמפריך קל וחומר, היכא דלא מפריך ק"ו אית ליה דיו ר"ל כיוון שלומד את הק"ו לנזק שלם, יכול לקיים את ה'דיו' ולומר שמשלם מגופו בלבד.

ספקו של רבא – האם יש העדאה לצרות

גופא בעי רבא יש העדאה לצרות או אין העדאה לצרות:

להלן צדד' ספקו:

לקרן מדמינן ליה הואיל ומשונה הוא וחצי נזק משלם שדומה לקרן, ואזי ישלם נזק שלם בהעדאתו.

או דלמא תולדה דרגל הוא.

הגמרא מנסה לומר שהיינו מחלוקת תנאים:

ת"ש הידוס והתיז אינו מועד ויש אומרים הרי זה מועד הידוס:

מאי לאו כגון דעבד תלתא זימני. ובהא קמיפלגי:

מר סבר יש העדאה. ומר סבר אין העדאה.

(דחיה) לא, בחד זימנא.

ובפולוגתא: דסומכוס ורבנן קמיפלגי.

ת"ש בהמה שהטילה גללים לעיסה והיינו צרות.

א. רב יהודה אומר משלם נזק שלם.

ב. ורבי אלעזר [אמורא] אומר חצי נזק.

מאי לאו כגון דעבד תלתא זימני- ובהא קמיפלגי:

מר סבר יש העדאה ומר סבר אין העדאה.

(דחיה) לא, בחד זימנא – ובפולוגתא: דסומכוס ורבנן קמיפלגי האם צרות משלם חצי נזק או לאו.

(קושיה) והא משונה הוא, שאין דרכה להטיל גללים על העיסה והיינו תולדה דקרן? (תירוץ) דדחיק ליה עלמא – כלומר שעומדת במקום צר שאין לה מקום לזוז משם. [למרות

שזה להנאתה אינו נחשב תולדה של שן, כיון ששן הזיקה בגופה וכאן זה ע"י כוחו].

[רש"י] מביא פירוש אחר בשם רבו, שרבי אלעזר כאן היינו התנא ר"א. ואין להקשות סתירה בדבריו, שלעיל אמר לגבי חררה שמשלם נזק שלם וכאן אמר חצי נזק, שיש ליישב ולהעמיד ששינה בחררה דלא כרבא].

(קושיה) ולימא רב יהודה הלכה כסומכוס ולימא רבי אלעזר הלכה כרבנן?

(תירוץ) גללים אצטריכא ליה - ס"ד אמינא הואיל ובתר גופיה גרירין. מגופה יוצא הגלל, כגופיה דמי, קמ"ל.

הזק על ידי קול בבעלי חיים

להלן מחלוקת על אופן שהזיק הבעל חי על ידי קול דהיינו כוחו, כמה משלם:

תא שמע דתני רמי בר יחזקאל תרנגול שהושיט ראשו לאויר כלי

זכוכית ותקע בו ומחמת הקול ושברו: משלם נזק שלם.

ואמר רב יוסף אמרי בי רב סוס שצנף בקולו וחמור שנער, ושיבר את הכלים משלם חצי נזק.

1. כגון דעבד תלתא זימני- ובהא קמיפלגי:

מר סבר יש העדאה ומר סבר אין העדאה.

2. לא, בחד זמנא-

ובפולוגתא דסומכוס ורבנן קמיפלגי – ואין להקשות שהוא משונה כיוון שמדובר דאית

ביה בזרני זרעים בכלי ובכך דרכה להכניס ראשה.

[עד כאן דף יח עמוד ב]

ליה מתשלומי גופו ומוקמינן אתשלומי עלייה ובכל צד שאנו יכולין לעקור קל וחומר ולקיים דיו יש לנו לקיים:

תוספות ד"ה היכא דלא מפריך ק"ו אית ליה דיו. וא"ת ונימא איפכא ק"ו לשלם מן העלייה ודיו לח"ג ו"ל דהכי שפיר טפי דכי אמר דיו לענין מגופו לא משנינן מח"ג כלל מכמו שהיה אלא שאנו מוסיפין עליו עוד ח"ג אחר אבל אי אמרת דיו לח"ג עקרת ליה לגמרי מח"ג קמא דמפקא

שיקלא וטריא

סיכום הדף היומי

בבא קמא יט

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעילוי נשמת
דינה ליבה בת עטל זיל
עובדיה חיים בן רחל זיל
ת.נ.צ.ב.ה

או דלמא: השתא מיהא מחמת ביעוט קמנתזה צרות ואם תמצא לומר שיש שינוי לצרות ולכן משלם רביע.

[פירוש אחר, אורחיה הוא ותולדה דרגל היא, ואפילו איידי בביעוט והתיזה משלם חצי נזק, או דילמא מחמת ביעוט אתי ואם הועדה בכך משלמת נזק שלם מדין קרן].
(מסקנה) תיקו.

מהלכת ברה"ר והתיזה והזיקה

בעא מיניה ר' ירמיה מר' זירא היתה מהלכת ברה"ר, והתיזה והזיקה, מהו?
לקרן מדמיין ליה וחייבת חצי נזק.

או דלמא: תולדה דרגל הוא ופטורה ברה"ה.
אמר ליה מסתברא תולדה דרגל הוא.

התיזה ברה"ר והזיקה ברה"י – בתר עקירה אזלין או בתר ההנחה

התיזה ברה"ר כאורחיהו והלכו הצרות והזיקה ברה"י ברשות הניזק מהו? האם הולכים לפי המקום שיצא, ופטור ברה"ה, או שהולכים אחר הסוף, וחייב ברה"י.
א"ל עקירה אין כאן, הנחה יש כאן! אלמא פטור הואיל שנעקר מרה"ה.
עתה הגמרא מקשה על תשובתו הראשונה לעיל, שמהלכת והתיזה היינו רגל, שמובא בברייתא למטה שמתחייב ברשות הרבים.

(קושיה) איתביה היתה מהלכת בדרך והתיזה בין ברה"י בין ברה"ר חייב.
מאי לאו: התיזה ברשות הרבים והזיקה ברה"ר?
(דחיה) לא, התיזה ברה"ר והזיקה ברה"י.
(קושיה) והאמרת עקירה אין כאן הנחה יש כאן!?

(תירוץ) א"ל הדרי בי.
(קושיה) איתביה דרסה על הכלי, ושברתו, ונפל השבר על כלי אחר, ושברו: על הראשון, משלם נזק שלם, ועל האחרון, משלם חצי נזק.
ותני עלה: במה דברים אמורים ברשות הניזק, אבל ברה"ר, על הראשון פטורה, ועל האחרון חייבת.

מאי לאו, התיזה ברשות הרבים והזיקה ברשות הרבים?
(תירוץ) לא, התיזה ברשות הרבים והזיקה ברה"י.
(קושיה) והאמרת עקירה אין כאן הנחה יש כאן!?

אמר ליה הדרי בי.

[עד כאן דף יט עמוד א']

(קושיה) איני, והאמר ר' יוחנן אין חצי נזק חלוק לא לרשות היחיד ולא לרשות הרבים.

מאי לאו התיזה ברשות הרבים והזיקה ברשות הרבים!?
א. לא, התיזה ברה"ר והזיקה ברשות היחיד.
(קושיה) והאמרת עקירה אין כאן הנחה יש כאן!?

(תירוץ) א"ל הדרי בי.
ב. איבעית אימא כי אמר רבי יוחנן אקרן אך חצי נזק דצרות פטור ברשות הרבים.

שנוי לצרות לרביע נזק

לפי שיטת רבנן, הסוברים שצרות משלם חצי נזק, הגמרא מסתפקת כשעשתה דבר משונה, כגון בעטה ברגלה ומחמת הביעוט התיזה צרות ושברה כלים, האם נחשב שינוי להיות כמו תם ולשלם חצי נזק, דהיינו רביע או לאו, כדלהלן:

בעי רב אשי: יש שנוי לצרות לרביע נזק או אין שנוי לצרות לרביע נזק, שלא שייך לחלק בכך, שלא מצינו מועד שמשלם חצי נזק?
תפשוט ליה מדרבא:

דבעי רבא יש העדאה לצרות או אין העדאה לצרות - מכלל דאין שנוי.
(דחיה) דלמא, רבא: אם תמצא לומר קאמר -
אם תמצא לומר אין שנוי, יש העדאה או אין העדאה?
(מסקנה) תיקו.

כח כחו לסומכוס – האם ככוחו דמי או לאו

בעי רב אשי כח כחו לסומכוס: ככחו דמי או לאו?
להלן צדדי ספקו:

מי גמיר הלכה חצי נזק בצרות אך ומוקי לה בכח כחו,
או דלמא לא גמיר הלכה כלל.
(מסקנה) תיקו.

[משנה] או שהיו צרות מנתזין מתחת רגליה – מתניתין כרבנן או סומכוס

כתוב במשנה "היתה מבעטת או שהיו צרות מנתזין מתחת רגליה ושברה את הכלים משלם חצי נזק" הגמרא מסתפקת כיצד לבאר את 'או שהיו צרות מנתזין מתחת רגליה' האם הוא ע"י ביעוט (משונה) ומשלם חצי נזק או שהיה דרכו ועם כל זאת משלם חצי נזק כרבנן דסומכוס, כדלהלן:

איבעיא להו היכי קאמר:

היתה מבעטת והזיקה בביעוטה, דהיינו קרן, או צרות כאורחיהו: משלם חצי נזק ורבנן היא. או דלמא:

היתה מבעטת והזיקה בביעוטה או צרות מחמת ביעוט משלם חצי נזק, הא כי אורחיה משלם נזק שלם - ומני סומכוס היא.

ת"ש מסיפא משנתניו דרסה על הכלי ושברתו ונפל השבר על כלי אחר ושברו: על הראשון משלם נזק שלם, ועל האחרון חצי נזק.
ואי סומכוס, מי אית ליה חצי נזק?! אלמא כרבנן.

וכי תימא 'ראשון' - ראשון להתזה, דהיינו שדרסה על הכלי ושברה אותו (ראשון), והשברים התיזו ושברו כלי אחר(שני).

'ושני' שני להתזה דהיינו כלי שלישי: ושאני ליה לסומכוס בין כחו, לכה כחו.

(דחיה) אלא הא דבעי רב אשי: כח כחו לסומכוס ככחו דמי או לאו ככחו דמי, תפשוט ליה דלאו ככחו דמי? אלמא מוכרח לומר שסיפא כרבנן, ולכן יכולים לפשוט את הספק דלעיל, בצרות כאורחיהו (כרבנן).

הגמרא מתרצת שאת ספקו של רב אשי בסומכוס א"א לפשוט, ולא עוד אלא שהוא סובר שהמשנה קאי כרבנן (שכן הלכה), ומסתפק בספק שני רישא (דלא כהספק שהגמרא הסתפקה לעיל), האם יש שנוי או לא, – כדלהלן:

(דחיה) רב אשי¹⁰ כרבנן מוקי לה-

ובעי לה הכי היתה מבעטת והזיקה בביעוטה או צרות כאורחיהו חצי נזק - הא מחמת ביעוט רביע נזק ויש שנוי.

או דלמא: היתה מבעטת והזיקה בביעוטה או צרות מחמת ביעוט חצי נזק, ואין שנוי.
(מסקנה) תיקו.

בעי מיניה מרבי אמי ואמרי לה מרבי חייא בר אבא: היתה מהלכת בחצר הניזק מלאה צרות במקום שאי אפשר לה אלא אם כן מנתזת, ובעטה והתיזה והזיקה מהו? להלן צדדי ספקו:

כיון דאי אפשר לה, אורחיה הוא כצרות בעלמא ומשלם חצי נזק.

¹⁰ כך ביאר הרשב"א.
¹¹ תוספות ד"ה רב אשי כרבנן מוקי לה ובעי לה הכי. הוה מצי למימר דאת"ל קאמר: את"ל לאו ככחו דמי: מתניתין רבנן היא או סומכוס היא. אלא עדיפא ליה למיבעי ביש שנוי ואין שנוי ונראה דבעי דלעיל לא היתה אלא אי מתניתין איירי בצרות כי אורחיה או ע"י שנוי ותו לא והש"ס הוסיף מדעתו רבנן היא או סומכוס היא ורב אשי מפרש דאיבעיא להו אי יש שנוי

סיכום הדף היומי

שקלא וטריא

בבא קמא יט

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעלו נשמת
דינה ליבה בת עטל זיל
עובריה חיים בן רחל זיל
ת.נ.צ.ב.ה

כשכשה בזנבה דומה לרגל או לקרן

יטיב רבי יהודה נשיאה ורבי אושעיא אקילעא ^{חדר כניסה} דרבי יהודה.

נפק מילתא מבינייהו: כשכשה בזנבה מהו האם אורחה הוא ופטורה בר"ה?

א"ל אידך, וכי יאחזנה בזנבה וילך?! ר"ל ודאי שפטורה בר"ה.

(קושיה) אי הכי קרן נמי, נימא וכי יאחזנה בקרן וילך?!

(דחיה) הכי השתא?! קרן לאו אורחיה, הא אורחיה ותולדה דרגל הוא.

(קושיה) וכי מאחר דאורחיה, מאי מבעיא ליה?

(תירוץ) כשכוש יתירא מבעיא ליה האם אורחה הוא או לאו.

כשכשה באמתה

בעי רב עינא כשכשה באמתה מהו?

מי אמרין מידי דהוה אקרן: קרן לאו יצרא תקיף ליה?! הכא נמי, לא שנא,

או דלמא, קרן כוונתו להזיק, הא אין כוונתה להזיק.

(מסקנה) תיקו.

[משנה] היה דליל קשור ברגליו

להלן דברי רב הונא, שהגמרא חשבה שהוא בא לבאר את משנתו לגבי דליל שקשור

ברגל התרנגול, ולבסוף, מסיקה שדיבר על עניין אחר:

אמר רב הונא לא שנו שמשלם חצי נזק אלא שנקשר מאליו הדליל ברגל התרנגול, אבל

קשרו אדם חייב דהיינו בור וחייב נזק שלם.

נקשר מאליו מאן חייב? בעל התרנגול או בעל הדליל:

אילימא בעל הדליל – היכי דמי?

אי דאצנעיה, אנוס הוא?

ואי לא אצנעיה בביתו: פושע הוא וחייב נזק שלם.

(תירוץ) אלא חייב בעל תרנגול-

(קושיה) מאי שנא כוליה נזק דלא: דכתיב כי יפתח איש בור, ולא שור בור וכן

התרנגול הוא זה ש'כרה הבור', חצי נזק נמי, איש בור ולא שור בור?

(מסקנה) אלא מתני' בדאדייה אדויי, דהיינו שזרק התרנגול את הדליל ושיבר בזריקתו

כלים, והיינו צרוחות. ואפילו שקשרו אדם נמי משלם חצי נזק בלבד, שלא נתקל אדם בבורו.

ולכן בעל התרנגול בלבד משלם חצי נזק.

וכי אתמר דרב הונא בעלמא אתמר ולא על משנתו -

דליל הפקר: אמר רב הונא נקשר מאליו ונתקל בו אדם, פטור, דאין על מי לחייב,

שהדליל משל הפקר, ובעל התרנגול פטור, ד'איש בור' ולא שור בור.

קשרו אדם¹³ שעכשיו קנאה בהגבהה מן ההפקר: חייב משום מאי שהרי אינו דומה לבור,

שהרי לא הזיק במקום שקשרו?

אמר רב הונא בר מנוח: משום בורו המתגלגל ברגלי אדם וברגלי בהמה.

מתניתין

כיצד השן מועדת? לאכול את הראוי לה.

הבהמה מועדת לאכול פירות וירקות.

אכלה כסות או כלים: משלם חצי נזק שהוא משונה.

במה דברים אמורים: ברשות הניזק, אבל ברשות הרבים פטור שכתוב 'וביער בשדה

אחר'.

ואם נהנית משלמת מה שנהנית. כיצד משלמת מה שנהנית?

אכלה מתוך הרחבה (רשות הרבים): משלמת מה שנהנית.

מצדי הרחבה: משלמת מה שהזיקה – תם חצי נזק ומועד נזק שלם.

מפתח החנות: משלמת מה שנהנית.

מתוך החנות: משלמת מה שהזיקה.

גמרא

תנו רבנן השן מועדת לאכול את הראוי לה כיצד?

בהמה שנכנסה לחצר הניזק, ואכלה אוכלין הראויין לה, ושתתה משקין הראויין לה: משלם נזק שלם.

וכן חיה שנכנסה לחצר הניזק, וטרפה בהמה ואכלה בשר:

משלם נזק שלם.

אכילה עד ידי הדחק

ופרה שאכלה שעורין שהם מאכל חמור, וחמור שאכל כרשינין שהם מאכל פרה, וכלב

שליקק את השמן, וחזיר שאכל חתיכה של בשריט - משלמין נזק שלם - למרות

שאינן רגילים בכך מ"מ כיוון שרדכם לאכול ע"י הדחק חייב.

אמר רב פפא השתא דאמרת כל מידי דלאו אורחיה ואכלה ליה ע"י הדחק שמיה

אכילה:

האי שונרא: דאכל תמרי.

וחמרא: דאכיל ביניתא, משלם נזק שלם - אכן כסות וכלים שאינן אוכלים בכלל, פטורים.

אכילת בשר ופת

ההוא חמרא דאכל נהמא ופולסיה לעסו לסלא:

חייביה רב יהודה לשלם נזק שלם אנהמא,

ואסלא חצי נזק דמשונה הוא, וכגון שתפס הניזק, שלא דנים קנסות בבבל.

(קושיה) ואמאי? כיון דאורחיה למיכל נהמא, אורחיה נמי לפלוסי סלא?

(תירוץ) דאכל והדר פליס.

(קושיה) ופת אורחיה הוא?!

ורמיניה אכלה פת ובשר ותבשיל משלם חצי נזק? מאי לאו בבהמה?

א. לא, בחיה בבשר דמטוי ^{צלי} אש.

ב. ואיבעית אימא - בטביא צבי אין דרכו בפת ובשר.

ג. ואיבעית אימא - בבהמה ובפתורא שעל השולחן אכלו, שאין דרכו בכך.

[עד כאן דף יט עמוד ב]

¹³ תוספות ד"ה וחזיר שאכל חתיכה של בשר. אכילה ע"י הדחק היא כדמסיק והא דתנן גבי מדורות הנכרים ומייתי לה בפרק קמא דפסחים (דף ט). כל מקום שחזיר וחולדה יכולין להלך אין צריכין בדיקה אומר ר"ת דשאני נפלים דרכיכי:

¹³ תוספות ד"ה קשרו אדם חייב. לאו דוקא קשרו דה"ה אם היה במקום המוצנע והניחו במקום התופרה שפשוט בו ואפי' לא הגביהו ולא קנאו ודלא כמו שפירש הקונטרס דקני' בהגבהה כשקשרו ויש לו להאי דליל בעלים דכל תקלה שהניחה ברה"ר מיחייב ביה משום בור אע"ג שלא זכה בה דעד כאן לא פליגי רב ושמואל (לקמן ד' כח): אלא בדלא אפקרי' אבל בדאפקרי' בין לרב בין לשמואל היינו בור:

שיקלא וטריא

בבא קמא כ

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעילוי נשמת
דינה ליבה בת עטל ז"ל
עובדיה חיים בן רחל ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה

אכלה לפת ושברה את החבית

הוא ברחא עז דחזא ליפּתא צמח מתוק אפומא דדנא חבית סריך התחזק ונדבק עליה סליק, אכלה לליפּתא ותבריה לדנא. חייביה רבא אליפּתא ואדנא נזק שלם. מאי טעמא כיון דאורחיה למיכל ליפּתא, אורחיה נמי לסרוכי ולמסלק. דברים הנמצאים בר"ה ונחשבים כחצר הניזק

אמר אילפא בהמה ברשות הרבים, ופשטה צוארה ואכלה מעל גבי חברתה: חייבת - גבי חברתה כחצר הניזק דמי.

לימא מסייע ליה- היתה קופתו מופשלת לאחוריו, ופשטה צוארה ואכלה ממנו: חייבת. הגמרא דוחה ראה זו, שמדובר בקרן שחייב בר"ה, כדלהלן:

(דחיה) כדאמר רבא בקופצת שקפצה ואכלה על צווארה, שאין דרכה בכך, וחייב היינו חצי נזק בלבד.

והיכא איתמר דרבא?

דאמר רבי אושעיא בהמה ברשות הרבים, הלכה ואכלה פטורה.

עמדה ואכלה: חייבת.

מאי שנא הלכה, דאורחיה הוא? עמדה נמי אורחיה הוא? אמר רבא בקופצת.

מתגלגל

בעי ר' זירא מתגלגל מהו: כגון דקיימא עמיר ברשות היחיד, והבהמה ברשות הרבים, וקא מתגלגל ואתי מרשות היחיד לרה"ר, מאי? צדדי הספק הם:

הולכים אחר האכילה (ר"ה) ופטורה, או הולכים אחר העת שלקחה (ברה"י) וחייב. [ה"ה שאפשר לשאול במקרה ההפוך: שלקחה מרה"ר לרה"י]

ת"ש דתני רבי חייא משוי מלא שעורים מקצתו בפנים ומקצתו בחוץ: אכלה בפנים: חייבת.

אכלה בחוץ: פטורה.

הגמרא מסבירה באיזה מקרה מדובר כדלהלן:

מאי לאו מתגלגל ואתי? כלומר שאכלה את כל השעורים, והדיון תלוי: אם גלגלתו בפנים חייבת, ואם גלגלתו בחוץ פטורה, ואזי יכולים לפשוט את הספק שהולכים אחר עת האכילה.

(דחיה 1) לא בתר הליקחה אזלין, אימא אכלה על מה שבפנים חייבת על מה שבחוץ פטורה.

(דחיה 2) איבעית אימא - כי קאמר רבי חייא בפתילה דאספסתא, משוי של שחת שעליו ארוכים, וראשו האחד בפנים וראשו השני מבחוץ, אזי מכיוון שגורר את ראש האחד והכל נמשך אחריו, נחשב כמונו במקום שנמשך אחריו.

במה דברים אמורים: ברשות הניזק - האם קאי גם על כלים

כתוב במשנה: הבהמה מועדת לאכול פירות וירקות. אכלה כסות או כלים: משלם חצי נזק במה דברים אמורים: ברשות הניזק, אבל ברשות הרבים פטור. להלן יתבאר מחלוקת האם ה'במה דברים אמורים' מתייחס גם על הכלים, ולמרות שהם תולדת קרן מ"מ ברשות הרבים פטור, או לאו. כדלהלן:

אהייא:

א. אכולהו-

רב - כל המשנה, כגון זה הניח כסותו וכליו בר"ה, ובא אחר ושינה בו, כגון שאכלתו, פטור.

וכן אמר ריש לקיש. ואזדא לטעמיה:

דאמר ריש לקיש שתי פרות ברשות הרבים, אחת רבוצה, ואחת מהלכת:

בעטה מהלכת ברבוצה: פטורה. כיוון שבעל הרבוצה שינה, ולכן השני פטור. רבוצה במהלכת: חייבת.

ב. ושמואל אמר לא שנו אלא פירות וירקות, אבל כסות וכלים חייבת. גם רבי יוחנן: סבר לא שנו אלא פירות וירקות, אבל כסות וכלים חייבת.

לימא רבי יוחנן לית ליה דריש לקיש אפילו בשתי פרות!

(דחיה) לא, לעולם אית ליה. כסות, עבדי אינשי דמנחי גלימי ומתפחי שעומדים לפוש, אבל בהמה, לאו אורחה.

[משנה] ואם הניית משלמת

וכמה?

א. רבה אמר דמי עמיר קשין ותבן, כלומר אפילו שאכלה שעורים, יכול בעל הבהמה לטעון שהוא לא היה מאכילה שעורים.

תניא כוותיה דרבה-

רבי שמעון בן יוחי אמר אין משלמת אלא דמי עמיר בלבד.

ב. רבא אמר דמי שעורים בזול כלומר באיזה שווי מוכן לקנות שעורים בזול כדי להאכיל לבהמתו (2/3).

תניא כוותיה דרבא-

אם הניית משלמת מה שנהנית. כיצד?

אכלה קב או קביים, אין אומרים תשלם דמיהן, אלא אומדין כמה אדם רוצה להאכיל לבהמתו דבר הראוי לה, אע"פ שאינו רגיל להאכילה שעורים מ"מ משלם דמי שעורים. לפיכך אכלה חטין או דבר הרע לה פטורה, שלא הניית.

זה נהנה וזה לא חסר

א"ל רב חסדא לרמי בר חמא: לא הוית גבן באורתא בתחומא, לא היית קרוב לבא אלינו, דאיבעיא לן מילי מעלייתא.

אמר מאי מילי מעלייתא?

א"ל הדר בחצר חבירו שלא מדעתו צריך להעלות לו שכר או אין צריך?

היכי דמי:

אילימא:

בחצר דלא קיימא לאגרא, וגברא דלא עביד למיגר שמצויים לו בתים להשאיל או שיש לו בית אחר.

זה לא נהנה וזה לא חסר? ופשוט הוא שפטור מלשלם.

אלא בחצר דקיימא לאגרא, וגברא דעביד למיגר- זה נהנה וזה חסר שהיה יכול להשכיר לאחרים?

כך היא במקצתו ובפנים ומקצתו מבחוץ וקתני אכלה בפנים חייבת אע"פ שסופו להתגלגל בחוץ אם לא שאכלתו ואכלה בחוץ פטורה תנא אגב רישא דמילתא דפשיטא היא אימא על מה שבפנים חייבת פירוש על מה שראוי להיות בפנים שאין סופו להתגלגל בחוץ חייבת ואיבעית אימא בפתילה דאספסתא שעליו ארוכים וסד"א ניזול בתר רוב עלה שבפנים או בחוץ: תוספות ד"ה זה אין נהנה וזה אין חסר הוא. אפילו בחצר דקיימא לאגרא וגברא דלא עביד למיגר הו"מ למימר דפטור כיון שלא נהנה אע"פ שגרם הפסד לחבירו דאפילו גירשו חבירו מביתו ונעל דלת בפניו אין זה אלא גרמא בעלמא:

תוספות ד"ה מתגלגל מהו. פ"ה דמספקא ליה אי בתר אכילה אזלין ואי בתר לקיחה וקשה דלקמן (דף כא): גבי כלב שנטל חררה והלך לגדיש פשיטא לן דאי אכליה בגדיש דעלמא דפטור [דהיינו שצריך שתהא הליקחה והאכילה בחצר הניזק] ועוד דלשון מתגלגל לא משמע הכי ונראה לר"י כגון דקיימי פירות ברשות הניזק [וגם הבהמה בחצר הניזק] ומגלגלי אותו לרשות הרבים [ולמרות שהבהמה בחצר הניזק צריך שגם הפירות יהיו שם] דאי לאו שהבהמה מעכבת בפיה ואכלתן שם היה סופן להניח ברשות הרבים וקמבעיא ליה אי חשיבי כמונחים ברשות הרבים או לאו וקאמר ת"ש משוי מקצתו בפנים כו' מאי לאו במתגלגל דאורחיה דמילתא

סיכום הדף היומי

שקלא וטריא

בבא קמא כ

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעלוני נשמת
דינה ליבה בת עטל זיל
עובדיה חיים בן רחל זיל
ת.נ.צ.ב.ה

להלכה

כבר למדנו שרמי בר חמא סובר שחייב לשלם, ורבא דוחה את דבריו ומסתפק. להלן יבואר שיטות אמוראים נוספים כיצד פסקו בהלכה זו:
א. שלחוה בי רבי אמאי. אמר וכי מה עשה לו ומה חסרו ומה הזיקו ?
רבי חייא בר אבא - אמר נתיישב בדבר נעיין בה.
אתמר רב כהנא א"ר יוחנן אינו צריך להעלות לו שכר.

ב. רבי אבהו אמר רבי יוחנן צריך להעלות לו שכר.

אמר רב פפא הא דרבי אבהו, לאו בפירוש אתמר, אלא מכללא אתמר:

דתנן גזבר אבן או קורה של הקדש: הרי זה לא מעל, שמתחילה עד עכשיו היא ברשותו.

נתנה לחבירו שקונה חבירו: הוא מעל, וחבירו לא מעל.

בנאה גזבר לתוך ביתו: הרי זה לא מעל, עד שידור תחתיה שוה פרוטה.

ומבאר שמואל את האופן שבלא שינוי מתחייב:

ואמר שמואל והוא שהניחה על פי ארובה.

עתה הגמרא מוכיחה מהיכן רבי אבהו לא שמע בפירוש מרבי יוחנן שמודה שצריך לעלות לו שכר:

ויתבי רבי אבהו קמיה דר' יוחנן וקאמר משמיה דשמואל: זאת אומרת הדר בחצר חבירו שלא מדעתו, מדעת הקדש, צריך להעלות לו שכר. ושתק ליה :

איהו רבי אבהו סבר: מדשתיק מודה ליה. ולא היא? אשגוחי לא אשגח ביה .

מדוע אין הוכחה מכך:

כדרבה דאמר רבה הקדש שלא מדעת כהדיוט מדעת דמי, שיש דעת שכינה.

[עד כאן דף כ עמוד ב]

הספק הוא במקרה למטה, שזה נהנה וזה לא חסר:

(מסקנה) בחצר דלא קיימא לאגרא, וגברא דעביד למיגר: מאי?

פטור מצי אמר ליה הדר מאי חסרתין הרי בלאו הכי לא היית משכיר אותה.

או דלמא חייב מצי אמר השוכר הא איתנהיב³⁰ בלא חצרי היית משכיר בית אחר.

[עד כאן דף כ עמוד א]

להלן תשובתו של רמי בר חמא:

א"ל מותניתין היא! אם נהנית משלמת מה שנהנית. חזין שהולכים אחר ההנאה.

למרות שרמי בר חמא הביא הוכחה ממשנתו, הגמרא דוחה שאין הוכחה זו מוכרחת:

אמר רבא כמה לא חלי ולא מרגיש גברא רמי בא חמא דמריה סייעיה! דאע"ג דלא

דמי למתניתין, קבלה רב חסדא מיניה ולא הקשה עליו את הקושיא הבאה:

(קושיא) האי זה נהנה וזה חסר ?

ורמי בר חמא סבר שאפשר כן להוכיח שסתם פירות ברשות הרבים אפקורי מפקר

להו, ולכן לא חיסר מידי, כיוון שממילא עומדים לאיבוד.

המקיף חבירו מארבע רוחותיו

כשלארובן יש שלוש או ארבע שדות המסובבים את שדה שמעון (האמצעי), וראובן

עשה מחיצות בצד הפנימי בינו לבין שדותיו של שמעון: במשנה לקמן יבואר האם שמעון

צריך להשתתף בהוצאות של הכותל .

תנן המקיף ראוּבן חבירו שמעון משלש רוחותיו,

וגדר ראוּבן את הראשונה, ואת השנייה, ואת השלישית, אין מחייבין אותו - הא

רביעית מחייבין אותו- ש"מ זה נהנה שמעון וזה ראוּבן לא חסר, שיש לו לגדור, חייב.

(דחיה) שאני התם דאמר ליה: את גרמת לי הקיפא יתירא³⁰ הפנימיות, כיוון ששולא

שמעון היה יכול לגדור את החיצונית בלבד.

להלן מובא ברייתא לגבי מקרה כנ"ל, שדנה האם שמעון עשה את מחיצה הרביעית .

ת"ש א"ר יוסי אם עמד ניקף שמעון וגדר את הרביעית: מגלגלין עליו את הכל,

שמגלה את דעתו שנוח לו המחיצות של ראוּבן .

טעמא דגדר ניקף, הא מקיף ראוּבן פטור. ש"מ זה נהנה וזה לא חסר פטור. [ואפילו

רבנן, של המשנה הקודמת, לא חולקין אלא משום שיכול לומר 'את גרמת לי הקיפא יתירה].

(דחיה) שאני התם, דאמר ליה שמעון לדידי סגי לי בנטירא בר זוזא, לא היה יכולת

בידי לגדור במחיצות של אבנים.

הבית והעלייה של שנים שנפלו

להלן הברייתא דנה כיצד הדין אם נפלו הבית והעלייה, ובעל הבית לא רצה לבנות,

ובנה בעל העלייה את הבית ודר בו עד שהבעל הבית יסכים לשלם לו דמי הבית, האם

בעל הבית יכול לנכות דמי שכירות של הימים שדר בו.

ת"ש הבית והעלייה של שנים שנפלו:

אמר בעל העלייה לבעל הבית לבנות, והוא אינו רוצה: כיצד הדין:

הרי בעל העלייה בונה בית, ויושב בה, עד שיתן לו יציאותיו.

הגמרא מדייקת מהברייתא :

יציאותיו הוא דמחייב ליה בעל הבית, הא שכרו לא? ש"מ זה נהנה וזה לא חסר

פטור .

(דחיה) שאני התם דביאת לעלייה משתעבד כלומר שעל הבית לסבול את העלייה הלך

הדין עם זה לדור בו.

להלן ברייתא בדעת רבי יהודה לגבי הדין הקודם של הבית והעלייה:

ת"ש רבי יהודה אומר אף זה הדר בחצר חבירו שלא מדעתו צריך להעלות לו

שכר. ש"מ זה נהנה וזה לא חסר חייב .

(דחיה) שאני התם משום שחרוריתא דאשייתא שמשחיר את הכתלים והלך חסר הוא.

אמנם הספק שלנו הוא בבית ישן שלא נחסר בו.

³⁰ משלם מה שנהנית דאלעיסה לא מחייב דהוי שן ברה"ר אלא אהנאת מעי מחייב אע"פ שאם מחזירו אין שוה כלום:

³⁰ תוספות ד"ה את גרמת לי הקיפא יתירא. מתוך פירוש הקונטרס משמע דמיירי בגדר שבין שדה לשדה ניקף וקשה דהיכי חשיב ליה זה נהנה וזה אין חסר הואיל שכל אותו הגדר לא נעשה אלא להפסיק בין שדותיו לשדה ניקף ועוד דהוה ליה למימר את גרמת לי כל זה ההיקף דהקיפא יתירא משמע שגרם ליה להרבות אלא נראה שמבחוץ סביב לד רוחות הקיף והקיפא יתירא משום שמחמת שדה האמצעי ההיקף גדול יותר מדאי:

³⁰ תוספות ד"ה הא איתנהיב. אפילו למ"ד בפ"ק דב"ב (דף יב:) [לגבי אחד מן האחים שהיה לו שדה סמוך לאחד מהקרקעות של אביו, ומת האב, והוא טוען רוצה לקחת חלקו מהירושה בשדה הסמוכה לשדה שלן] ונחלקו שם שהאם טענה טענה או לאו] כופין אותו על מדת סדום ויהיבין ליה אחד מצרא שאני הכא שהיה יכול למונעו מתחילה מלדור בביתו ולמ"ד התם מעלין ליה ככנסי דבר מוריון משום דדמי למונעו חבירו מתחילה לדור בביתו אבל הכא כבר דר. ואם תאמר ההוא דתחת לו חבירו בבית הבליעה דריש אלו נערות (כתובות דף ל:) אמאי חייב האוכל זה נהנה וזה לא חסר הוא שאם היה מחזיר היתה נמאסת ואין שוה כלום וי"ל דלא דמי הואיל ונהנה מחמת החסרון שהיה מתחילה מידי דהוי אהא דתנן מתוך הרחבה

סיכום הדף היומי

שקלא וטריא

בבא קמא כא

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעילוי נשמת
דינה ליבה בת עטל זיל
עובדיה חיים בן רחל זיל
ת.נ.צ.ב.ה

[ל"ק]

- א. **אמר רב** עומדת ברחבה ובמחזרת^{טז} ראשה לצדי הרחבה משלמת מה הזיקה .
ב. **ושמואל אמר** אפילו מחזרת נמי פטור, הואיל וגופה ברחבה, ודרכה להחזיר ראשה, והיינו שן ברשות הרבים .

משכחת לה דמחייב - כגון דשבקתה לרחבה ואזלה וקמה בצידי רחבה, שאין דרך השוורים ללכת שם, הלכך לאו רשות הרבים היא .

ואיכא דמתני להא שמעתא באפי נפשה - ר"ל יש שמביאים את זה בתור מחלוקת בין רב ושמואל אך לא כדי לבאר את המשנה.

(קושיה) מתיב רב נחמן בר יצחק מפתח החנות משלמת מה שנהנית .

היכי משכחת לה, שהרי אין חנות בתוך הרחבה ?

אלא מוכרחים לומר:

פשיטא במחזרת - וקאמר מה שנהנית, אך לא מה שהזיקה. אלמא במחזרת פטור כשמואל. אבל לפי רב קשה, שכיוון שהפירות עומדות בחנות, והיינו שן רשות הניזק היה האמור לשלם נזק שלם, כמו המקרה של צדי הרחבה.

(תירוץ) הוא מותיב לה והוא מפרק לה: דקיימא בקרן זוית^{טז} כגון שהיה מבוי קטן כלה למבוי גדול, והחנות עומדת בכניסת הגדול לקטן, ופגעה שם בפירות בלי שתחזיר ראשה, ואז הפירות נמצאות ברה"ה ולא ברשות הניזק.

איכא דאמר -

מחזרת כולי עלמא לא פליגי דחייבת.

כי פליגי במקצה מקום מרשותו לרשות הרבים, דהיינו אדם שהניח מקצת חצירו לבני רשות הרבים לעבור, ושטח שם פירות ונכנסה שם בהמה דרך הילוכה ואלה.

א. **אמר רב ל"ש** אלא מחזרת, אבל מקצה מקום מרשותו לרה"ר פטורה.

ב. **ושמואל אמר** אפילו מקצה מקום מרשותו לרשות הרבים חייבת.

יש מחלוקת בפרקים הבאים (מט): **באדם שחפר בור, והפקיר את רשותו ולא הפקיר את בורו, כיצד דינו: תנא אחד סובר שבור ברשותו חייב וחד פוטר .**

יש דין נוסף והיינו שכל דבר שאדם יניח ברשות הרבים שיכול לגרום נזק לרבים, שהלכה הוא: **שאם הזיקו אחרים המניח צריך לשלם, ולא עוד, אלא שכל המחזיק בהם זכה.** לפי כל הנ"ל, אם נאמר שהמפקיר רשותו ולא בורו חייב, ה"ה לענייננו לגבי שטיחת הפירות, ואז כל מי שלקחם לו זכה בהם, ולכן פשוט שאינם חייבים לשלם אם הזיקם.

לימא בבור ברשותו קמפליגי:

רב דאמר פטור - קסבר בור ברשותו חייב.

ושמואל דאמר חייב - קסבר בור ברשותו פטור, הלכך בהמה שאכלה את אותם הפירות צריך לשלם, שהרי ברשותו הזיק, ולא רשות הרבים הוא, שאין דרך הילוכם בה .

[עד כאן דף כא עמוד א]

שלח ליה רבי אבא בר זבדא למרי בר מר: בעי מיניה מרב הונא: הדר בחצר חבירו שלא מדעתו צריך להעלות לו שכר או לא ? אדהכי נח נפשיה דרב הונא.

מ"מ בנו סיפר לנו דעתו של רב בנושא הזה:

א"ל רבה בר רב הונא הכי אמר אבי מרי משמיה דרב -

(1) אינו צריך להעלות לו שכר - דלא קיימא לאגרא.

(2) והשוכר בית מראובן, נמצא הבית של שמעון, מעלה שכר לשמעון -

דקיימא לאגרא, ולכן זה נהנה ולא חסר.

כעין הפסק של רבה בר רב הונא בשם רב, **מביאה הגמרא אמורא אחר שאמר או בשם רב או בשם רב הונא:**

(1) הדר בחצר חבירו שלא מדעתו אינו צריך להעלות לו שכר - דלא קיימא לאגרא.

(2) והשוכר בית מבני העיר, נמצאו לו בעלים, מעלה שכר לבעלים - קיימא לאגרא.

שיטות נוספות הסוברות שלא צריך לעלות לו שכר

להלן דעת רב שאינו צריך לעלות לו שכר, ועוד שני טעמים נוספים מדוע אינו צריך לשלם לו, ובהמשך הגמרא תבאר את הנפק"מ ביניהם:

אמר רב סחורה אמר רב הונא אמר רב -

1. **הדר בחצר חבירו שלא מדעתו אין צריך להעלות לו שכר - משום שנאמר ושאיה** ^{טז} יוכת שער מכתת מקום שאין דרים בו. [לישנא אחרינא,

בית (שאיה) שאין אדם דר בו, מזיקין (שער -ל" שער) מכתתין אותו.]

מר בר רב אשי מתאר כיצד נראה שד זה:

אמר מר בר רב אשי לדידי חזי ליה ומנגח כי תורא.

2. **רב יוסף אמר ביתא מיתבא** שהוא מיושב בדירת בני אדם יתיב ישוב קיים.

משום שדרים בתוכו ורואים מה צריך לתקן ומתקנים מיד .

איכא בינייהו: דקא משתמש בעל הבית ביה בציבי ותיבנא, זה שהלך ודר בו, משום

שיאה אין בו, הואיל וכבר היו משתמשים בו, אך משום ביתא מיתבא יש בו .

הוא גברא דבנה אפדנא אקילקלתא ^{אשפה} **דיתמי.**

אגביה רב נחמן לאפדניה מיניה.

(קושיה) לימא קסבר רב נחמן הדר בחצר חבירו שלא מדעתו צריך להעלות לו שכר ?

(תירוץ) ההוא מעיקרא קרמנאי ^{קדמונים} **הוו דיירי ביה, ויהבי להו ליתמי דבר מועט.**

א"ל זיל פייסיניהו ליתמי ולא אשגח.

אגביה רב נחמן לאפדניה מיניה.

מסקנת הדברים: זה נהנה וזה לא חסר:

מחייב - רמי בר חמא, רבי אבהו אמר רבי יוחנן (מחלוקת בדעת רבי יוחנן).

פטור - רב כהנא א"ר יוחנן, רב (או משום שיאה או ביתא מיתבא).

מסתפק - רבי חייא בר אבא.

מקרים שחייבים לכ"ע: נהנה מן ההקדש. מבית יתומים שהיו מקבלים שכר מועט.

[משנה] אכלה מתוך הרחבה (מה שנהנית) מצדי הרחבה (מה שהזיקה)

מובא במשנה שאם אכלה ברשות הרבים, פטורה, אך אכלה מצדי הרחבה, והיינו ברשות הניזק, משלם נזק שלם. להלן מחלוקת כיצד מדובר המקרה של צדי הרחבה.

^{טז} תוספות ד"ה ובמחזרת. פי' בקונטרס דדוקא במחזרת [הדין האם נחשב שן ברשות הניזק וחייב או שן בר"ה ופטור] אבל אכלה בלא חיזור כגון שצדי הרחבה בולטין ואכלה מאותה בליטה משלמת מה שנהנית בפ"י אחר של רש"י פירש דמחזרת חייבת משום קרן דמשונה הוא וקשה לפירושו דלעיל אמרין כיון דאורחיה למיכל לפתא אורחיה נמי לסרוכי ולמיסק הכא נמי אורחיה לחזור ואפילו לעלות בצידי רחבה ועוד דמשלמת מה שהזיקה משמע נ"ש ועוד דמשמע בסמוך דחייבא דמקצה מקום לרה"ר כחייב מחזרת ונראה לר"י דצידי רחבה חשיבי חצר הניזק שכל אחד יש לו רשות להניח פירותיו כנגד פתח ביתו בצידי רחבה ולרב אפילו במקום שיכול לאכול בחיזור חשיב חצר הניזק וחייבת נזק שלם מטעם שן ולשמואל מקום שיכולה לאכול בחזרה חשיב לה כרשות הרבים [ר"ל נחלקו האם בהמה שאוכלת פירות של צדי הרחבה ע"י חיזור נחשב עדיין כחצר הניזק (רב), או שכיוון שיכולה לאכול בחיזור, נחשב כבר כשטח של ר"ה הרבים ושן פטור בה.]

^{טז} תוספות ד"ה דקיימא בקרן זוית. כגון מבוי עקום וכשמגעת לעקומותיה קודם שתפנה לצד אחר אוכלת מפתח החנות כנגדה בלא חיזור ובתוך החנות משלמת מה שהזיקה אע"פ שאוכלת בלא חיזור דחצר הניזק ממש הוי ובירושלמי משני הך פירא דמפתח החנות אליבא דרב כגון שהיה חמור טעון גדיים ובשעת עמידתו פשטו צואריהן ואכלו [דהיינו הגדיים אכלו בלי חיזור בר"ה, והחמור אכל בחיזור ראש] לפ"ה [שצדי ר"ה דין כר"ה] אתי שפיר דלגבי חמור שאוכל בחיזור חשיב קרן [ומשלם מה שהזיקה] ולגבי גדיים דאכלי כי אורחיה חשיב שן [חייב דווקא על מה נהנית, והברייאת מתייחסת על הגדיים] ולפי"ר [צדי רשות הרבים נחשב כחצר הניזק] צ"ל דכל מה שהגדיים יכולין להגיע ולאכול חשיב רה"ר אפילו לחמור שאין יכול לאכול בלי חיזור כי זה דוחק לומר דגבי חמור חשיב חצר הניזק ולגבי גדיים שעל גביו חשיב רשות הרבים:

סיכום הדף היומי

שקלא וטריא

בבא קמא כא

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעלו נשמת
דינה ליבה בת עטל זיל
עובריה חיים בן רחל זיל
ת.נ.צ.ב.ה

הניחא למ"ד תחלתו בפשיעה וסופו באונס פטור.
(קושיה) אלא למ"ד חייב מאי איכא למימר ?!

כגון דמקרי כלים סמוך לגבי כותל דכי קפצי, בקפיצה לא נפלי עלייהו,
ואפילו תחלתו בפשיעה ליכא.

מתי בפילה נחשב פשיעה

פעמים שאפילו נפלו נמי חייב- משכחת לה בכותל דהיינו שמעקה הגג רעוע – שאז
אפילו לגבי נפילה הוא פושע .

(קושיה) מאי ניהו, דאבעי ליה לאסוקי דעתא דנפיל ארחי? סוף סוף לא נפל
ארחי, ונפול אינהו? תחלתו בפשיעה וסופו באונס הוא ולא סופו בפשיעה .

(תירוץ) לא צריכא בכותל צר כלומר שמעקה הגג צר ודחוק (פירוש אחר כותל משופע)
ומתי שהניחם שם היה לו לעלות על דעתו שיכולים לקפוץ .

תנו רבנן-

הכלב והגדי שדלגו-

ממטה למעלה: פטורין מנזק שלם, והיינו משונה, ומשלם חצי נזק .

מלמעלה למטה: חייבין.

אדם ותרנגול שדלגו¹⁰-

בין מלמעלה למטה בין מלמטה למעלה חייבין: ר"ל אדם משום שמועד לעולם, אפילו
שאינ דרכו בכך, ולגבי התרנגול, כך היא דרכו.

(קושיה) והתניא הכלב והגדי שדלגו בין מלמעלה למטה בין מלמטה למעלה:
פטורין.

(תירוץ) תרגמא רב פפא דאפיך מיפך¹⁰: כלבא בזקירא בקפיצה, וגדיא בסריכא
נועץ ציפורניו בכותל שאין דרכו בכך - פטור מנזק שלם, וחייב בחצי נזק .

[עד כאן דף כא עמוד ב]

(דחיה) אמר לך רב-

לעולם אימא לך בעלמא בור ברשותו פטור. ומדוע למרות זאת פטורה מלשלם :
ושאני הכא דאמר לאו כל כמינך דמקרבת להו לפירותך לרה"ר ומחייבת להו
לתוראי.

(דחיה) ושמואל אמר-

בעלמא בור ברשותו חייב הואיל והפקירו.

אך יש הבדל בין בור לפירות והוא:

דבשלמא בור, איכא למימר לאו אדעתיה של שור לשמור את עצמו מהבור, אלא פירות
מי איכא למימר לאו אדעתיה?! הא חזי להו? ואפילו הוחלקה הבהמה בהם פטור
מלשלם, ושונה מבור שנמצא ברשות הרבים, אך כאן היינו רשותו .

לימא מחזרת תנאי היא- דתניא:

אכלה מתוך הרחבה משלמת מה שנהנית.

א. ר"מ ורבי יהודה: מצדי הרחבה משלמת מה שהזיקה.

ב. רבי יוסי ור"א אומרים אין דרכה לאכול אלא להלך.

ס"ד שרבי יוסי דיבר על צדי הרחבה ואומר שאין דרכה לאכול וחייב, ולכן מקשה
הגמרא:

(קושיה) ר' יוסי היינו תנא קמא ?

1. אלא מחזרת איכא בינייהו :

ת"ק סבר שדחוקא בהלכה בצדי הרחבה משלמת מה שהזיקה אך מחזרת נמי משלם
מה שנהנית .

ורבי יוסי סבר שאין דרכה להחזיר ראשה ולאכול ולכן משלמת מה שהזיקה.

(דחיה) לא דכולי עלמא מחזרת אי כרב אי כשמואל.

2. והכא בביעור בשדה אחר קא מיפלגי: האם בתוך הרחבה, דהיינו רשות

הרבים, חייב משום שן או לא.

מר סבר ובער בשדה אחר ולא ברה"ר. **ומר סבר** ובער בשדה אחר ולא ברשות
המזיק.

(קושיה) ברשות המזיק?! לימא פירך ברשותי מאי בעי ?

3. אלא דאילפא, בהמה בר"ה שפשטה צווארה ואכלה מעל גבי חברתה חייבת,

ורבי אושעיא, בהמה בר"ה וקפצה ואכלה בתוך קופתה חייבת, איכא בינייהו

– דהיינו, שר"מ סובר שמתוך הרחבה תמיד פטור, ומשלם אך מה שנהנית, ורבי

יוסי סבר שאין דרכה בכך ולכן חייבת.

מתניתין

הכלב והגדי שקפצו מראש הגג לרשות הניזק ושברו את הכלים: משלם נזק שלם
מפני שהן מועדין, והיינו תולדת רגל.

הכלב שנטל חררה והלך לגדיש, אכל החררה, והדליק הגדיש:

על החררה, משלם נזק שלם, והיינו שן ברשות הניזק.

ועל הגדיש, משלם חצי נזק.

גמרא

נחלקו בבא מציעא (מב) באדם שהיה פושע בתחילתו ונאנס בסופו, האם חייב לשלם

או לאו. הגמרא תחשב במשנתנו לפי שתי הדעות הללו, ובעוד דינים נוספים :

טעמא דקפצו - הא נפלו פטור.

אלמא קסבר תחלתו בפשיעה, שהיה לו לעלות על דעתו שיכול לקפוץ, וסופו באונס,
שלא היה לו לעלות על דעתו שיפול, פטור .

תניא נמי הכי-

הכלב והגדי שקפצו מראש הגג ושברו את הכלים משלם נזק שלם.

נפלו: פטורין.

¹⁰ דאינו אלא משונה בעלמא אמאי פטורין ונראה דגם לפי המסקנא מלמטה למעלה פטורין לגמרי
דאנס הוא דלמה יחזור מסברא ראשונה:

¹⁰ תוספות ד"ה דאפיך מיפך. וא"ת למ"ד תחילתו בפשיעה וסופו באונס [חייב] לחייב נ"ש
דתחילתו בפשיעה דאורחיה וסופו באונס דלאו אורחיה וי"ל דלא אמר משום דתחילתו בפשיעה
לגבי רגל לחייב נ"ש לגבי קרן דאפילו פושע גמור לענין קרן לא חייבתו תורה אלא חצי נזק דאי
לאו הכי ארי שנכנס לחצר הניזק וטרף ואכל לחייב נ"ש דתחילתו בפשיעה לענין דריסה וכן כל
קרן בחצר הניזק תחילתו בפשיעה לענין שן ורגל:

¹⁰ תוספות ד"ה אדם ותרנגול כו'. וא"ת ומה חידוש באדם דחייב וי"ל דנפק מינה אם הפקיד
ביתו לחבירו לשמור ויש שם חש"ן שיש לו ליזהר שלא ידלגו מלמטה למעלה וישברו כלים
[אומר ר"ן] מתוך כך נראה לפרש דהא דקתני הכלב והגדי שדלגו מלמטה למעלה פטורין
דהיינו לגמרי דחשיב אונס להכי איצטרך לאשמועין באדם דחייב דאי פטורין מנ"ש וחייבין ח"נ
אינו אלא משנה בעלמא אמאי אצטרך לאשמועין באדם דחייב ואתי שפיר הא דמסיק ומאי
פטורין ואית דגרסי אי הכי אמאי פטורין דמעיקרא ניחא ליה פטורין דס"ד פטורין לגמרי קאמר
מלמעלה למטה כמו מלמטה למעלה דלאו אורחיה למיקפץ כלל אבל כיון דמוקי בדאפיך מיפך

סיכום הדף היומי

שקלא וטריא

בבא קמא כב

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימן אלא בני שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעילוי נשמת
דינה ליבה בת עטל זיל
עובדיה חיים בן רחל זיל
ת.נ.צ.ב.ה

אשו משום חציו או משום ממונו – מחלוקת ר"ל ורבי יוחנן

להלן יבואר מחלוקת כיצד להגדיר את חיובי תשלומים של האש שהתורה חיבה. בהתחלה הגמרא הבינה דלמ"ד משום חציו והיינו שאינו מתחייב משום ממונו, אמנם לפי המסקנה (כג.) הוא מודה שמתחייב משום שניהם: משום ממונו וחציו, יתבאר לקמן נפק"מ נוסף ביניהם כשאשו הזיק אדם האם צריך לשלם נזק צער רפוי ושבת או לאו (משום ממונו)

אתמר-

א. ר' יוחנן אמר אשו משום חציו חיבה התורה – כמו אדם שזרק חץ .

מיאן לבאר כר"ל - ממונא אית ביה ממשא, הא אש לית ביה ממשא.

ב. וריש לקיש אמר אשו משום ממונו^ה – כמו שחיבה על שורו ובורו שהזיקו.

בינתיים הגמרא הבינה שהנפק"מ ביניהם הוא באדם שהדליק באש שאינה שלו, שלפי ר"ל יהיה פטור .

מיאן לבאר כרבי יוחנן - חציו מכחו קאזלי, האי לא מכחו קאזלי, שהאש הולכת מאליה.

כיצד לבאר את דין חררה המופיע במשנתנו

תנן הכלב שנטל חררה כו'-

בשלמא למ"ד אשו משום חציו, חציו דכלב הוא דהיינו צרות ומשלם חצי נזק. אך האדם המדליק מתחייב משום שאין דין צרות באדם.

(קושיה) אלא למ"ד אשו משום ממונו, האי אש לאו ממונו דבעל כלב הוא? אלא משל בעל החררה.

(תירוץ) הכא במאי עסקין דאדייה אדויי שזרקו. [אך א"א להעמיד שהניח את החררה ולא זרקה, משום שאינו חייב על שום דבר בחצי נזק, ומובא במשנה שיש תשלום של חצי נזק.].
דעל חררה משלם נזק שלם.

ועל מקום גחלת שנפלה גחלת שם: משלם חצי נזק משום שהם צרות של כלב. (או שהוא משונה)

ועל גדיש כולה: פטור שהאש אינו שלו, ומה שעושה מכאן והילך היינו מאליה.

ורבי יוחנן –

דאנחה אנוחי:

על חררה ועל מקום גחלת: משלם נ"ש - על החררה משום שן, ועל מקום הגחלת שהיינו כדרך ובידיים עשה.

ועל הגדיש משלם חצי נזק: דחציו של כלב הן מדין צרות.

גמל טעון פשתן והדליק את הבירה

תא שמע גמל טעון פשתן, ועבר ברשות הרבים, נכנסה פשתנו לתוך החנות ודלקו בנרו של חנווני, והדליק את הבירה בית גדול: בעל גמל חייב. הניח חנווני נרו מבחוץ: חנווני חייב.

רבי יהודה אומר בנר חנוכה: פטור שמצווה להניחו בחוץ משום פרסומי ניסא.

בשלמא למ"ד אשו משום חציו, חציו דגמל הוא.

(קושיה) אלא למ"ד משום ממונו: האי אש לאו ממונא דבעל גמל הוא?

(תירוץ) הכא במאי עסקין במסכסת מדלקת כל הבירה כולה שהגמל עובר על פני כל הבירה ומסכסת שכל מקום ומקום שהוא נוגע היינו כמו מקום הגחלת.

(קושיה) אימא סיפא: אם הניח חנווני נרו מבחוץ חנווני חייב.

ואי במסכסת אמאי חייב?

(תירוץ) שעמדה הגמל על מקומו והייתה לו חבילה ארוכה וסכסך את כל הבירה.

עמדה וסכסכה?! כ"ש דחנווני פטור ובעל גמל חייב שהיה לבעל הגמל לעצור אותו מלסכסך ?!

(תירוץ) הכא במאי עסקין כגון שעמדה להטיל מימיה וסכסכה – שאנוס הוא.

רישא"ס - בעל גמל חייב, דלא איבעי ליה לאפושי בטעינה עד שיכנס לתוך החנות . סיפא - חנווני חייב, דלא איבעי ליה לאנוחי נרו מאבראי.

[עד כאן דף כב עמוד א]

המדליק את הגדיש והיה לידי גדי ועבד ונשרפו עמו

תא שמע המדליק את הגדיש-

והיה גדי כפות לו (או אפילו שאינו כפות) ועבד סמוך לו לגדיש ונשרף עמו: חייב על הגדי ועל הגדיש, אך על העבד פטור, שהיה לו לברוח.

עבד כפות לו וגדי סמוך לו ונשרף עמו: פטור על הגדי ועל הגדיש, כיוון שחייב מיתה משום שהרג העבד ('נקום ינקם'), וקם לי בדבריה מיניה.

בשלמא למ"ד אשו משום חציו - משום הכי פטור.

(קושיה) אלא למאן דאמר אשו משום ממונו, אמאי פטור? אילו קטל תוריה עבדא הכי נמי דלא מיחייב, הרי התורה אמרה שמשלם שלושים שקלים.

(תירוץ) הכא במאי עסקין כשהצית בגופו של עבד, דהיינו בגופו ממש ולא ע"י ממונו, דקם ליה בדבריה מיניה – והחידוש הוא: בגדי דחד ועבד דחד,

למרות שאינו חייב מיתה מחמת מיתת הגדי אלא משום העבד, עם כל זאת, אומרים קלב"מ ויפטר.

השולח את הבעירה ביד חרש שוטה וקטן

עתה הגמרא מקשה על ר"ל

ת"ש השולח את הבעירה ביד חרש שוטה וקטן:

פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים.

בשלמא למ"ד אשו משום חציו חציו דחרש הוא ולכן פטור.

(קושיה) אלא למאן דאמר אשו משום ממונו: אילו מסר שורו לחרש שוטה וקטן הכי נמי דלא מיחייב הרי למדנו לעיל (!) חומר בשור מבאש, שאם מסרו חייב, ומדוע שונה

אש משור?

(תירוץ) הא אתמר עלה-

אמר ריש לקיש משמיה דחזקיה לא שנו אלא כשמסר לו גחלת וליבה החרש שאינו דומה לשור, שהוא מזומן להזיק, אבל מסר לו שלהבת חייב – ברי מזומן היזיקא והרי הוא כשורו.

להלן יבואר איך ר"ל שסובר משום חציו, מעמיד את הברייתא.

ורבי יוחנן אמר אפילו שלהבת פטור, דהיינו חציו של החרש.

קסבר צבתא דחרש קא גרים.

לא מיחייב עד: דמסר ליה גוזא עצים יבשים סילתא עצים דקים ושרגא.

הוכחה מהפסוק ומהברייתא – אשו משום חציו

אמר רבא קרא ומתניתא מסייע ליה לרבי יוחנן-

קרא - דכתיב כי תצא אש תצא מעצמה, ולא שהדליקו בידיים, ישלם המבעיר את הבערה ש"מ אשו משום חציו.

[עד כאן דף כב עמוד ב]

לבירה ואז לא היה יכול לסלקה לפי שעמדה להטיל מימיה ולכך הוצרך לפרש דאפ"ה חייב דלא איבעי ליה לאפושי בטעינה דהוה ליה לאסוקי אדעתיה כשיכנס פשתנו לתוך החנות ותדליק בנר ותעמוד להטיל מימיה לא יוכל לסלקה משם:

ע' תוספות ד"ה קטל תוריה עבדא ה"נ דלא מיחייב. פ"ה הא כתיב כסף שלושים שקלים יתן לאדונו וקשה דאם רצה לומר דה"ה לגבי אשו דמשלם שלושים של עבד: הא או אפשר לומר כן דבפ"ק (דף ט:): אמרין דהשור משלם שלושים של עבד משא"כ באש ואם ר"ל דכי היכי דהתם משלם קנס ה"נ משלם דמי הגדי: הא לא גמרין ממונא מקנס ונר"ל דהכי פריך ה"נ דלא מחייב בממונא שהזיק עם הריגת העבד והא בדבר שממונו עושה לא שייך קם ליה בדבריה מיניה:

⁹⁰ תוספות ד"ה אשו משום ממונו. כלומר חיוב ממונו יש בו ולא שיהא האש שלו דאפילו הדליק באש של אחר חייב כדאשכחן בפ' הכוסס (לקמן דף נו). בכופף קמתו של חבירו בפני הדליקה ומטיא ברוח מצויה וגבי גץ שיצא מתחת הפטיש. אע"ג דמסתמא מפקיר ליה ועוד דאין לך אדם שיתחייב בדליקה שיפקיר הגחלים וידליק גדיש של חבירו ולא כפ"ה דפ"י דאיכא בינייהו דאדליק בגחלת שאין שלו:

⁹¹ תוספות ד"ה רישא בעל גמל חייב וכו'. אע"ג דמעיקרא נמי הוי טעמא דרישא וסיפא הכי אלא דמעיקרא היה הטעם פשוט יותר למאן דאמר אשו משום חציו דמתחייב בעל הגמל על תחלת הדלקת הפשתן ואע"פ שהאש הולכת מעצמה ע"י רוח מצויה אבל למ"ד משום ממונו דלא מחייב אלא על שמסכסת הבירה ובה לא פשע כ"כ שלא ראה הדליקה עד שעמדה סמוך

סיכום הדף היומי

שקלא וטריא

בבא קמא כג

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעילוי נשמת
דינה ליבה בת עטל ז"ל
עובדיה חיים בן רחל ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה

אילימא דאכלה בגדיש דעלמא ר"ה: הא בעינן וביער בשדה אחר וליכא?
(מסקנה) דאכלה בגדיש דבעל חררה.

[עד כאן דף כג עמוד א]

פי פרה כחצר המזיק או הניזק דמי

תפשוט דפי פרה כחצר המזיק דמי?
דאי כחצר המזיק דמי: לימא ליה מאי בעי רפתך בפומא דכלבאי.

להלן הספק של הגמרא לגבי פי פרה בחצר המזיק:

דאיבעיא להו פי פרה - כחצר המזיק דמי או כחצר המזיק דמי:

הגמרא מתפלאת איך יתכן להסתפק בזה, כדלהלן:

(קושיה) ואי אמרת כחצר המזיק דמי, שן דחייב רחמנא היכי משכחת לה?

(תירוץ) כגון שנתחככה בכותל להנאתה וטנפה פירות להנאתה והיינו תולדה של שן.

(קושיה) והא בעינא כאשר יבער הגלגל עד תומו, כמו שלמדנו לעיל שמכליא קרנא, וליכא,

כאן אין 'תומו' שהפירות והאבנים בעין.

להלן תירוץ איך להעמיד שמכליא קרנא:

א. רבינא אמר דשף צלמי שהייתה צורה עליו, וכשנתחככה בכותל מחקה הצורה.

ב. רב אשי אמר דפסעי פסועי כשנתגלגלה על הפירות תחבתן בטיט, ואי אפשר ללקטן. פירוש אחר 'פסי' ששפכה משקה בגלגולה, שמכליא קרנא. פירוש אחר 'פסי' ששפכה

משקה בגלגולה, שמכליא קרנא.

ת"ש שיסה בו את הכלב, שיסה^ע בו את הנחש: פטור.

מאן פטור? משסה פטור, שגרמא בניזיקין פטור, וחייב בעל כלב.

ואי אמרת כחצר המזיק דמי, לימא ליה מאי בעי ידך בפומיה דכלבאי?

(תירוץ 1.) אימא פטור אף משסה.

(תירוץ 2.) ואיבעית אימא - דאפקיה לניביה שני^ו וסרטיה ולא הכניס ידו בתוך פי הנחש.

ת"ש השיך בו את הנחש:

א. רבי יהודה מחייב - ארס נחש בין שיניו הוא עומד,

לפיכך מכיש בסייף מדין רוצח, ונחש פטור.

ב. וחכמים פוטרים. ארס נחש מעצמו מקיא.

לפיכך נחש בסקילה, מדין שור שהרג את אדם, ומכיש פטור.

(קושיה) ואי אמרת פי פרה כחצר המזיק דמי: מדוע הנחש נהרג, לימא ליה מאי בעי ידך בפומא דחיוואי,

(תירוץ) לענין קטלא הריגת הנחש לא אמרינן 'מאי ידך', ואפילו בחצר המזיק אינו נפטור. ומנא תימרא?

דתינא הנכנס לחצר בעל הבית שלא ברשות, ונגחו שורו של בעל הבית ומת: השור בסקילה. ובעלים פטורים מן הכופר - דאמר ליה 'ברשותי מאי בעית' הגמרא מוכיחה שלא אומרים 'ברשותי מי בעי':

שורו נמי, לימא ליה מאי בעית ברשותי? אלא לענין קטלא לא אמרינן.

מתניתא-

דתינא פתח הכתוב בנזקי ממונו 'כי תצא אש' שמשמע מעצמה, וסיים בנזקי גופו שנקרא 'מבעיר': לומר לך אשו משום חציו.

טמון באש - למ"ד משום חציו

אמר רבא קשיא ליה לאביי: למ"ד אשו משום חציו, טמון באש^ע דפטור רחמנא היכי משכחת לה? הרי זה כאדם שזרק חץ לדבר טמון של חבירו. אי נמי, הרי כל חץ טמון הוא.

(תירוץ) כגון שנפלה דליקה לאותו חצר, ונפלה גדר חצר שלא מחמת דליקה, והלכה והדליקה והזיקה בחצר אחרת - דהתם כלו ליה חציו משום שבשעה שהדליק עדיין לא היה ראוי להזיק בחצר האחרת.

עדיין הגמרא לא מסתפקת בזה, כיוון שאם המקרה של טמון הוא כך, אזי גם בגלוי היה אמור להיות פטור.

(קושיה) אי הכי לענין גלוי נמי, כלו ליה חציו?

(מסקנה) אלא למאן דאית ליה משום חציו, אית ליה נמי משום ממונו - ר"ל במקרה

שאינו חייב משום חציו, עדיין מתחייב משום ממונו.

הלכך לענין גלוי מתחייב משום ממונו כגון שהיה לו לגודרה, שהיה לו שהות לגודרה בטרם שתעבור הדליקה שם ולא גדרה, שלמרות שאינו חייב משום ההבערה הראשונה, מתחייב על הסופית. ודומה לדין של כונס את שורו לדיר והזיק: דהתם שורו הוא ולא טפח באפיה נעל בפניו.

מה הנפק"מ בין מ"ד משום ממונו למ"ד משום אשו וממונו

עד עכשיו, היה ברור שהנפק"מ בין המ"ד שסובר אשו משום חציו בלבד לבין המ"ד סובר שהוא משום ממונו היינו מקרים כגון באופן שנפל הגדר, דלפי המ"ד משום חציו פטור. אבל עכשיו שהגמרא מסיקה שהמ"ד משום חציו מחייב תרתי: משום חציו ומשום ממונו, וגם משמע שנחלקו אפילו במקרה שהאש היא שלו (אש), הגמרא שואלת היכן מצוין נפק"מ ביניהם, כדלהלן:

וכי מאחר דמאן דאית ליה משום חציו אית ליה נמי משום ממונו מאי בינייהו?

איכא בינייהו לחייבו בארבעה דברים. כלומר במקרה שאשו הזיק אדם, דלמ"ד משום חציו, מחויב לשלם: נזק, צער, ריפוי ושבת (פטור מבוסת, שאינו מתכוון). שפושע הוא, שהיה לו לעלות על דעתו שהרוח מוליכה. [ה"ה שהיה יכול לומר את המקרים דלעיל (חציו ולא ממונו): כלב וגמל באופן שאינה מסכסכת].

[משנה] על החררה משלם נזק שלם

כתוב במשנה שהכלב שנטל החררה והלך לגדיש והדליק, על החררה משלם נזק שלם ועל הגדיש חצי נזק: למ"ד אשו משום חציו היינו צרורות, ולמ"ד משום ממונו: על מקום הגחלת בלבד משלם, ועל הגדיש כולה פטור (האש אינה שלו). הגמרא הבינה שהחררה והגחלת הם של אדם אחד, והכלב של אדם אחר. עתה, הגמרא שואלת מדוע לא מחייבים לבעל החררה לשלם את החלק הנחסר מדמי הנזק דהיינו: למ"ד משום חציו, החצי הנשאר, ולמ"ד משום ממונו דמי, על כל הגדיש.

מאן חייב? בעל כלב.

(קושיה) ולחייב נמי בעל גחלת^ע?

(תירוץ) בששימר גחלתו שנעל דלתו היטב ואונס הוא.

(קושיה) אי כששימר גחלתו, מאי בעי כלב התם?

(תירוץ) בשחותר.

מכ הגמרא לומדת שזה דרכם של כלבים, ואינו נחשב משונה, ולכן משלם נזק שלם:

זאת אומרת סתם דלתות חתורות הן אצל כלב.

עתה הגמרא מנסה להבין למי ישתייך הגדיש הזה:

דאכלה היכא?

^ע תוספות ד"ה טמון באש דפטור רחמנא היכי משכחת לה. פי' בשלמא למ"ד אשו משום ממונו אין תימה דפטור טמון ואע"ג דכלל נזקי ממונו כמו קרן שן ורגל חייב טמון שבממון מצוין חילוקים בקרן שן ורגל להלכותיהן אבל באדם המזיק לא חלק הכתוב דכתיב פצע תחת פצע ודרשין בסוף פירקין (דף כו:) לחייב על השוגג כמזיד ואונס כרוצח לפיכך אין סברא לדרוש אשו משום חציו:

^ע תוספות ד"ה ולחייב בעל הגחלת. האי לישנא לאו דוקא דהא מיתוקמא דאכלה בגדיש דבעל החררה אלא כלומר שיפטור בעל הכלב מחלקו של בעל הגחלת ולא ישלם כי אם הרביע וא"ת ואמאי לא פריך וליפטור בעל הכלב מן החררה ונראה מאן לדקדק דיותר יש לאדם ליזרר

עצמו שלא יזיק אחרים משלא יזיק שמחויב לשמור גחלתו מן הכלב אע"פ שאין לו רשות ליכנס לביתו כדי שלא יזיק אחרים ואפשר לשמור עצמו כדי שלא יכנס כלב כדי ליטול חררתו וכן משמע בהמניח (לקמן דף לא.) בשמעתין דקדרין דפריך אי נתקל פושע שני נמי לחייב אלמא חשיב שני פושע לחייבו בנזק שלישי ואינו פושע לענין שיפטור ראשון בנזקיו:

^ע תוספות ד"ה תא שמע שיסה בו את הכלב. ותימה דאמאי לא משני לענין קטלא לא אמרינן כדאמרינן בסמוך דהך משנה היא רישא דהשיך בו את הנחש דמייתי בתר הכי בפ' אלו הן הנשרפין (סנהדרין דף עו: ושם) ושמא משמע ליה רישא בין לענין מיתה בין לענין נזקין ולקמן נמי מייתי לה גבי בעיא משסה כלבו של חבירו:

סיכום הדף היומי

שקלא וטריא

בבא קמא כג

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעילוי נשמת
דינה ליבה בת עטל ז"ל
עובדיה חיים בן רחל ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה

הנהו עיזי דבי תרבו שם משפחה דהוו מפסדי ליה לרב יוסף.

א"ל לאביי זיל אימא להו למריהו דליצנינהו.

אמר ליה אמאי איזיל? דאי אזילנא אמריד לי לגדור מר גדירא בארעיה.

(קושיה) ואי גדר, שן דחייב רחמנא היכי משכחת לה?

(תירוץ) כשחתרה, אי נמי, דנפיל גודא בליליא.

מכריז רב יוסף ואיתימא רבה: דסלקין לעילא מבבל לא"י ודנחתינ לתחתא מא"י

לבבל: הני עיזי דשוקא, הקצבים שמוכרים בשר לשחיטה היו ממתנים למכור עד יום השוק.

דמפסדי: מתרינן במרייהו תרי ותלתא זמנין.

אי ציית, ציית. ואי לא, אמרין ליה תיב אמסחתא מקום של הקצבים וקבל זוזך

ושוחטים אותם, אפילו שאינו יום השוק.

מתניתין

איזהו תם? ואיזו מועד?

א. מועד: כל שהעידו בו שלשה ימים.

ותם: משיחזרו בו שלשה ימים, ר"ל שרואה שוורים ואינו נוגח, חוזר לתמותו,

דברי ר' יהודה.

ב. רבי מאיר אומר מועד: שהעידו בו שלשה פעמים.

ותם: כל שיהו התינוקות ממשמשיין בו ואינו נוגח:

גמרא

מאי טעמא דר' יהודה?

או נודע כי שור נגח הוא מתמול שלשם ולא ישמרנו בעליו שלם ושלם שור קחת השור ומצתי יהיה לו:

א. אביי: תמול: חד, מתמול: תרי, שלשום: תלתא ולא ישמרנו בעליו: אתאן

לנגיחה רביעית ר"ל בנגיחה רביעית בלבד משלם נזק שלם.

ב. רבא: תמול מתמול: חד, שלשום: תרי ולא ישמרנו האידינא, חייב בנגיחת

שלישת נזק שלם.

[עד כאן דף כג עמוד ב]

בבעליו בבית דין לא הספיקו לגמור את דינו [שאם גמרו את דינו אינו חייב כופר, שכבר פקע בעלותו של בעל השור] עד שנגח נגיחה ד' בעוד שהיה בבית בעליו וכמ"ד גומרין דינו של שור שלא בפניו והו"מ למפרך הניחא למ"ד גומרין אלא בלאו הכי פריך שפיר הניחא אחר ור"ת מפרש שאין נאסר על ידי גמר דין כל זמן שהוא קיים ועדיין שלו הוא עד לאחר סקילה או לאחר שחיטה [חולק על הכתוב לעיל שפקע בעלותו] והשתא אתי שפיר אפי' נגמר דינו ואח"כ נגח. והא דקתני לקמן בבביתא נמצאת כת שלישיית זוממת כולן חייבין אע"ג דעדיין לא חייב נזק שלם [הם מתקשים איך העדים זוממים משלמים, הרי הם לא גרמו לו לשלם בינתיים] מכל מקום כיון שמיעדין אותו וממילא מתחייב נזק שלם ברביעית כשהוזמו צריכין לשלם כפי מה שתעלה נגיחה ד' כשיגח. אע"ג דבפרק הנחמין [סנהדרין דף פו:] אמר עידי גניבה בנפש [באו להעיד על אחד שגנב נפש, שלמרות שעדיין אינו חייב מיתה עד שימכור], שהוזמו ועידי גניבה ראשונה של בן סורר [שנקבל מלקות בלבד] אין נהרגין [לפי כל הנ"ל], היו ראויים למות כמו בשור המועד, שלמרות שעדיין אין דינו למיתה, מ"מ כיוון משכאן והילך משלם נזק שלם חייב ה"ה שם] התם לאו משום דיכול להיות שלא יבאו לידי חיוב פטרינן להו אלא התם משום דמצו למימר להלקות באנו ועידי גניבה בנפש שהוזמו לוקין כדפירש התם בקונטרס. אבל הכא ע"כ לא באו כי אם ליעדו ולחייבו נזק שלם כשיגח נגיחה ד' כדמסיק ואזיל דלא מצו למימר לחייבו פלגא נזקא קאתינן, א"כ אין חייבין אלו הכיתות אלא במה שעשאו מועד ואומדין כמה נפחת שורו מדמיו ולא צריכא השתא לנגיחה רביעית כלל:

עד תוספות ד"ה יכלי למימר לגדור מר גדירא בארעיה. היה נשמט אביי שלא היה חפץ לילך לשם דהתנן (לעיל דף יט): אכלה מתוך החנות משלמת כו' ולא אמרין היה לו לנעול חנותו וכן אכלה מצדי הרחבה ולעיל נמי לא פריך דליפטר בעל הכלב מן החררה ורב אלפס פסק כרב יוסף וליתיה לדאביי דחויא בעלמא הוא:

עד תוספות ד"ה ולא ישמרנו האידינא חייב. פי' בקונטרס בפי' ראשונה דלרבא בפעם ג' חייב נ"ש צ"ל לפי' הא דקאמר לקמן דארו ג' כיתי סהדי בחד יומא דלמ"ד ליעודי תורא אייעד ומשלמין בעלים נ"ש אע"פ שלא ידעו תחלה. ואינו נראה דזהוהוד בעליו וכו"כ אם לא ישמרנו משלם נ"ש וברייתא דלקמן קתני דאין השור נעשה מועד עד שיעידו בפני בעלים וא"כ אפילו למ"ד ליעודי תורא צריך שידעו הבעלים תחלה וכי אתו ג' כיתי סהדי בחד יומא והעידו בבעלים לא ישלמו בעלים נ"ש עד נגיחה ד' ורש"י עצמו חזר בו משום דבריש חזקת הבעלים (ב"ב דף כח. ושם) קאמר סתמא דגמרא אי מה שור המועד עד נגיחה ד' לא מיחייב כו' ופי' דמשמעות דורשין איכא בנייהו והר"ר עזריאל פי' דאיכא בנייהו דלאביי דדריש לא ישמרנו לנגיחה ד' לא משלם חזק שלם עד יום ד' דלא ישמרנו הוי יום ד' דומיא דתמול שלשום אבל לרבא דלא כתב נגיחה ד' אפילו נגח ד' בג' חייב. וקשה למאי דפי' דלא משלם ברביעית נ"ש אפי' למ"ד ליעודי תורא א"כ העידו בבעלים בנגיחה ג' דאמרין לקמן בפרק שור שנגח ארבעה וחמשה (דף מא. ושם) וכי מאחר דמתם קטלינן ליה מועד היכי משכחת לה ומשני כגון שהוזמו זוממין ופריך הניחא אי ליעודי תורא שפיר אלא אי ליעודי גמרא בעינן מצי אמר ליה לא הוה ידענא דתוראי נגחן ולפי מה שפיר' אפילו אי ליעודי תורא נמי לא אתי שפיר וי"ל דלכתחילה כשהוזמו השלשה כיתות לקחו הבעלים את השור וכשבאו זוממין והעידו

סיכום הדף היומי

שקלא וטריא

בבא קמא כד

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעלו נשמת
דינה ליבה בת עטל זיל
עובריה חיים בן רחל זיל
ת.נ.צ.ב.ה

דעת רבי מאיר

ענה הגמרא מבררת את דעת ר"מ ששור מועד מתחזק בשלוש פעמים אפילו ביום אחד בלבד, ולא כרבי יהודה שמצריך שלושה ימים. להבנת העניין, נקדים: ימי זבה שהיא זבה גדולה הם רק כשראתה בג' ימים רצופים בלבד, משא"כ בזב, שאפילו שראה ב' ראיות (ז' נקיים) וג' ראיות (להביא קרבן) ביום אחד מועיל:

דתניא-

א"ר מאיר ריחק נגיחותיו ג' ימים חייב, קירב נגיחותיו, לא כל שכן ?!

אמרו ליה זבה תוכיח! שריחקה ראיותיה ג' ימים טמאה, קירבה ראיותיה, שראתה

ביום אחד, טהורה מז' נקיים, וטמאה יום אחד בלבד.

אמר להן הרי הוא אומר וזאת תהיה טמאתו בזבוב: **תלה הכתוב את הזב בראיות** ואת הזבה בימים, ר"ל שיש גזירת הכתוב שדווקא בג' ימים, ולכן לא דורשים ק"ו.

(קושיה) ממאי דהאי וזאת למעוטי זבה מראיות, אימא למעוטי זב מימים ?

(תירוץ) אמר קרא והזב את זבוב לזכר ולנקבה - מקיש זכר לנקבה: מה נקבה בימים, אף זכר בימים.

(קושיה) ולקיש נקבה לזכר: מה זכר בראיות, אף נקבה בראיות.

(תירוץ) הא מיעט רחמנא וזאת.

ומה ראית ?

מסתברא קאי בראיות, ממעט ראיות. קאי בראיות, ממעט ימים ?!

איזהו מועד ותם - שיטות נוספות

תנו רבנן איזהו מועד ?

א. **ר' יוסי :** כל שהעידו בו שלושה ימים,

ותם שיהו התינוקות ממשמשין בו ואינו נוגח.

ב. **ר' שמעון:** מועד כל שהעידו בו שלש פעמים ולא אמרו שלושה ימים אלא לחזרה בלבד.

אמר רב נחמן אמר רב אדא בר אהבה הלכה:

כר' יהודה במועד [ג' ימים] - שהרי ר' יוסי מודה לו.

כרבי מאיר בתם [תינוקות ממשמשין] - שהרי ר' יוסי מודה לו.

אמר ליה רבא לרב נחמן: ולימא מר הלכה כרבי מאיר במועד: שהרי רבי שמעון מודה לו?

והלכה כרבי יהודה בתם, שהרי רבי שמעון מודה לו ?

אמר ליה אנא כרבי יוסי סבירא לי דרבי יוסי נימוקו טעמיו וראיותיו עמו. [מה שלא

אמר במפורש הלכה כרבי יוסי משום שרצה לנקוט את התנאים המופיעים במשנה – תוס']

לייעודי תורא או לייעודי גברא

אבעיא להו שלושה ימים דקתני: לייעודי תורא, שאם נגח שלוש נגיחות ביום אחד אינו

מועד, או לייעודי גברא, והיינו שהבעלים צריכים לקבל בשלושה ימים .

למאי נפקא מינה ?

דאתו תלתא כיתי סהדי בחד יומא שהעידו על שלוש נגיחות של שלושה ימים.

אי אמרת לייעודי תורא, מיעד,

ואי אמרת לייעודי גברא, לא מיעד, מימר אמר השתא הוא דקמסהדו בי, התורה

אמרה שלושה ימים.

תא שמע אין השור נעשה מועד עד שיעידו בו בפני בעלים ובפני בית דין.

העידו בו בפני בית דין, ושלא בפני בעלים.

בפני בעלים, ושלא בפני בית דין: אינו נעשה מועד,

עד שיעידו בו בפני בית דין ובפני בעלים.

העידוהו שנים בראשונה, ושנים בשניה, ושנים בשלישית:

הרי כאן שלש עדיות, שאם בטלה אחת מהם, אזי הנשארות אינן בטלות, ומחייבים אותו

לשלם חצי נזק, והן עדות אחת להזמה, שהרי ע"י שלושתם הוא נעשה מועד, ואם הוזמה

אחת מהם, הם פטורים מלשלם את החצי השני מצד המועדות .

(1) נמצאת כת ראשונה זוממת: הרי כאן שתי עדיות, והוא הבעל השור פטור והן

הזוממין פטורים מתשלומי נגיחה שלישית.

(2) נמצאת כת שניה זוממת: הרי כאן עדות אחת, והוא פטור, והן פטורים.

(3) נמצאת כת שלישית זוממת: כולן חייבין לשלם חצי נזק של ההעדאה השלישית,

וחצי הראשון של הנגיחה השלישית, משלמים העדים אחרונים בלבד. ועל זה נאמר

ועשיתם לו כאשר זמם וגו' .

[עד כאן דף כד עמוד א']

אי אמרת לייעודי תורא שפיר, אפשר להעמיד שהביא הניזק השלישי את כולם ביחד ביום

אחד כדי לחייבו נזק שלם, ומכירים העדים אחד את השני, ויש רגליים לדבר שבאו לחייבו נזק

שלם .

(קושיה) אלא אי אמרת לייעודי גברא: מכיון שהעדים צריכים לבא בשלושה ימים

נפרדים: לימרו הנך קמאי אנן מי הוה ידעינן דבתר שלשה יומי אתו ומייעדי

ליה ? ! .

אמר רב אשי אמריתא לשמעטא קמיה דרב כהנא ואמר לי: ולייעודי תורא מי

ניחא ?!

ולימרו הנך בתראי : אנן מנא ידעינן דכל דקאי בי דינא לאסהודי בתורא קאתו?

אנן לחיובי גברא פלגא נזקא אתינן! למרות שהראשונים באו לחייבו, שהרי הניזק

השלישי אינו יכול לתובעם על הנגיחות הראשונות, אכן האחרונים יש להם טענה שבאו לחייב

חצי נזק בלבד.

להלן מספר תירוצים מדוע אין לפטור את העדים לסברת ייעודי תורא.

א. **דקמרמזי רמוזי** עדי כת ראשונה לעדי כת שלישית שיעידו, ואז ודאי שהאחרונים

התכוונו לכך.

ב. **רב אשי אמר כשבאו רצופים** שכולן באו ביחד.

ג. **רבינא אמר במכירין בעל השור ואין מכירין את השור** הלכך האחרונים באו

לעשותו מועד, שהיו יודעים בעדות הראשונים, ומכיון שלא מכירים את השור, לא באו

לחייבו תשלומי תם, שהרי תם משלם מגופו בלבד.

(קושיה) אלא היכי מייעדי לי?

דאמרי תורא נגחנא אית לך בבקרך, אבעי לך לנטורי לכוליה בקרא.

המשסה כלבו של חבירו בחבירו

ענה הגמרא מסתפקת במקרה שלוי (משסה) לקח כלב של ראובן ושיסה על שמעון,

האם ראובן חייב לשלם נזקי שמעון או לאו.

אבעיא להו המשסה לוי כלבו של חבירו ראובן **בחבירו שמעון מהו?**

משסה ודאי פטור שגרמא בניזיקין פטור.

בעל כלב ראובן **מאי?** להלן צדדי הספק:

מי אמרינן מצי א"ל אנא מאי עבידנא ליה?

או דלמא, אמרינן ליה כיון דידעת בכלבך דמשסי ליה, ומשטסי, לא אבעי לך

לאשהוייה?

רבי זירא מוכיח דין זה ממשנתנו:

ת"ש ותם שיהו התינוקות ממשמשין בו ואינו נוגח הרי הוא נחשב שור תם - הא

נוגח שור אחר ע"י שימוש התינוקות, דהיינו שסוי, חייב.

(דחיה) אמר אביי מי קתני נגח חייב?!

דלמא הא נגח לא הוי תם אך ובההיא נגיחה לא מחייב.

ת"ש שיסה בו את הכלב, שיסה בו נחש: פטור.

מאי לאו פטור משסה, וחייב בעל כלב?

(דחיה) לא, אימא פטור אף משסה.

סיכום הדף היומי

שקלא וטריא

בבא קמא כד

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעילוי נשמת
דיינה ליבה בת עטל ז"ל
עובדיה חיים בן רחל ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה

שיסה הוא בעצמו

אמר רבא אם תמצא לומר המשסה כלבו של חברו בחבירו חייב, שיסה הוא בעצמו, דהיינו שנשך הכלב את המשסה, פטור - כל המשנה ובא אחר ושינה בו פטור.

א"ל רב פפא לרבא איתמר משמיה דריש לקיש כוותיך:
דאמר ריש לקיש שתי פרות ברשות הרבים, אחת רבוצה ואחת מהלכת, ובעטה מהלכת ברבוצה פטורה.
רבוצה במהלכת חייבת.
(דחיה) א"ל אנא בהיא חיובי מחייבנא, דאמרינן ליה כי אית לך רשותא לסגוי עלי, לבעוטי בי לית לך רשותא!

מתניתין

שור המזיק ברשות הניזק כיצד? וכולם תולדות קרן הם:

נגח, נגף, נשך, רבץ, בעט:

ברשות הרבים, משלם חצי נזק.

ברשות הניזק: **רבי טרפון** אומר נזק שלם.

וחכמים אומרים: חצי נזק.

אמר להם **רבי טרפון**: ומה במקום שהקל על השן ועל הרגל ברשות הרבים, שהוא פטור, החמיר עליהן ברשות הניזק, לשלם נזק שלם, מקום שהחמיר על הקרן ברה"ר לשלם חצי נזק, אינו דין שנחמיר עליו ברשות הניזק לשלם נזק שלם?!
אמרו לו דיו לבא מן הדין להיות כנדון: מה ברה"ר חצי נזק, אף ברשות הניזק חצי נזק.

אמר להם אף אני לא **טראדון קרן מקרן**, אני אדון קרן מרגל: ר"ל ק"ו של קרן מרגל,

כדלהלן:

ומה במקום שהקל על השן ועל הרגל ברה"ר, החמיר בקרן. מקום שהחמיר על השן ועל הרגל ברשות הניזק, אינו דין שנחמיר בקרן!?

אמרו לו דיו לבא מן הדין להיות כנדון! דטוף סוף, אי לאו מקרן ברה"ר, לא משכחת ק"ו:

מה ברה"ר חצי נזק אף ברשות הניזק חצי נזק:

[עד כאן דף כד עמוד ב]

מועלת לחוץ לזמנו לפסול, חומרא שהחמירה תורה שאני דכיון שהחמירה תורה חומרא זו החמירה חומרא אחרת. וא"ת והיכי קאמרי רבנן דיו כל ק"ו כך הוא דבשביל חומרא אחריתי קטנה שיש בזה מה שאין בזה יש ליתן בחמור כל החומרות שבקל וי"ל כיון שהחומרא מעין הדין שאנו באין ללמוד שייך לומר דיו שפיר וא"ת בפרק אחד דיני ממונות (סנהדרין דף לה): אמר ותהא קבורת מת מצוה דוחה שבת מק"ו ומה עבודה שהיא דוחה שבת קבורת מת מצוה דוחה אותה שבת שנדחית מפני עבודה אינו דין שתהא מת מצוה דוחה אותה והשתא נימא כמו שאינה דוחה את העבודה אלא בשב ואל תעשה כך אל תדחה שבת אלא בשב ואל תעשה וי"ל כיון דגוף העבודה נדחית מפני קבורת מת מצוה אין לנו לומר שתהא חמורה ממנה בשום מקום:

ט' תוספות ד"ה אני לא אדון קרן מקרן. לדבריהם קאמר להו דלדידיה לית ליה דיו היכא דמפריך ק"ו וא"ת מה לשן ורגל שכן הזיקן מצוי תאמר בקרן שאין הזיקו מצוי כ"כ דבחקת שימור קיימי למ"ד פלגא נזקא קנסא ואין לומר מרשות לרשות גמרינן ומה רה"ר שהקיל בה לענין שן ורגל החמיר בה לענין קרן רשות הניזק לא כל שכן דמ"מ שייך למפרך שפיר כדמשמע לקמן דבעי למילף כופר שלם בתם בחצר הניזק מנזקין דרגל ופריך מה לנזקי דרגל שכן ישנן באש וי"ל דלאו פירכא היא דאין חומרא זו מועלת לחייבו ברה"ר והפי דייבין ק"ו ומה שן ורגל שאין חומרות מועילות לחייבו ברה"ר נ"ש כו' ובפ"ק דזבחים (דף י.) גבי שוחט לשמה לזרוק דמה שלא לשמה דפסול מק"ו דשוחט חוץ לזמנו דכשר [ר"ל השוחט חטאת שלא לשמה פוסל, מש"א השוחט בכוונה חוץ לזמנו שכן] ופריך מה לחוץ לזמנו שכן כרת אע"פ שאין חומרא זו